

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel, 23.04.1997
KOM(97) 171 lopull.

KOMMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE

EUROOPAN UNIONI JA HONG KONG: VUODESTA 1997 ETEENPÄIN

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE

EUROOPAN UNIONI JA HONG KONG: VUODESTA 1997 ETEENPÄIN

1. Dublinissa joulukuussa 1996 kokoontunut Eurooppa-neuvosto "toisti Euroopan unionin olevan erittäin kiinnostunut Hongkongin tulevasta rauhasta ja hyvinvoinnista". Tässä tiedonannossa pyritään esittämään mitä Hongkongissa tapahtuva ylimmän vallan siirto merkitsee Euroopan unionille ja sen monille Hongkongissa oleville intresseille sekä miten Euroopan unionin ja Hongkongin väliset suhteet kehittyvät tulevina vuosina.

2. Hongkong siirtyy Kiinalle 1 päivänä heinäkuuta 1997. Tämä suvereniteetin rauhanomainen siirtyminen on ainutlaatuinen tapahtuma, joka luo ainutlaatuisen hallintoyksikön eli Kiinan kansantasavallan Hongkongin erityisen hallintoalueen. Hongkong on kauan ollut esimerkkinä ja mallina alueella oleville naapureilleen. Se on aina ollut kansainvälinen risteyspaikka: se on kaupankäynnin keskus, sijoituksia puoleensa vetävä keskus, viestinnän keskus, ja kaikkialta maailmasta tulevien matkustajien kauttakulkupaikka. Hongkong elää suhteistaan muun maailman kanssa, ja sen avoimen markkinoiden vahvat perinteet tekevät siitä tavaravaihdon, rahoituksen, ihmisten ja ideoiden kotipaikan. Hongkongin tulevaisuus kiinnostaa tämän vuoksi erittäin laajalti kansainvälistä yhteisöä.

Euroopan intressit Hongkongissa

3. Euroopan Hongkongissa olevilla intresseillä on monta puolta:

- **Vahva taloudellinen sitoutuneisuus.** Hongkongin merkitys kaupankäynnin keskuksena on hyvin vakiintunut: Hongkong on Euroopan yhteisön 10. suurin kauppakumppani, jonka kanssa yhteisöllä on selvä kaupan ylijäämä. Taloudelliset suhteet ulottuvat myös kaupan ulkopuolelle. Hongkongissa on yli 100 eurooppalaista yhtiötä, jotka toimivat pankki- ja vakuutusalailla ja arvopaperimarkkinoilla. Noin 250 eurooppalaisella yhtiöllä on aluekonttorinsa Hongkongissa ja noin 100 eurooppalaista yhtiötä valmistavat tuotteensa siellä. 115 eurooppalaista yhtiötä on ollut mukana Hongkongin uuden lentokenttähankkeen rakentamisessa ja ne ovat tarjouskilpailussa voittaneet noin 40 prosenttia liiketoiminnasta. Vaikka Hongkongin sijoitukset Eurooppaan ovat kehittyneet paljon hitaammin, sijoitukset palvelualoihin ovat hiljalleen lisääntyneet.

On syytä mainita kaksi erityistä asiaa näistä EU:n ja Hongkongin erittäin monipuolisista taloussuhteista. Ensiksi kaikki yhteisön jäsenvaltiot ovat niihin sitoutuneet, ja viiden jäsenvaltion kauppa Hongkongin kanssa on yli kaksi miljardia ecua. Toiseksi viime vuosina taloussuhteet ovat vilkastuneet, kun lisää yhtiöitä ja lisää kauppaa on asettautunut Hongkongiin. Tämä vahvistaa tutkimuksia, jotka osoittavat liike-elämän luottamuksen Hongkongin tulevaan vaurauteen.

Kyseiset taloussuhteet on kauan sitten vakiinnutettu Hongkongin autonomisella osallistumisella maailman kauppajärjestelmään. Esimerkiksi Hongkongin tekstiiliviennin järjestelyt Euroopan yhteisöön on ratkaistu kahdenvälisesti monen vuoden ajan monikuitusopimuksen mukaisen kahdenvälisen tekstiilisopimuksen avulla, joka nykyään on osa tekstiili- ja vaateustuotteita koskevaa sopimusta.

- **Läheiset henkilökohtaiset siteet.** Yli 50 000 Euroopan unionin kansalaista on ajoittain Hongkongissa ja noin 32 000 on asettautunut asumaan sinne. Tämä tarkoittaa sitä, että Hongkongissa on enemmän eurooppalaisia kuin missään muussa Aasian suurkaupungissa. Tämä näkyy monissa Euroopan unionin ja Hongkongin välisissä kulttuuri- ja koulutusyhteyksissä, joihin kuuluu yli 60 parhaillaan toteutettavaa tutkimus- ja yhteistyöhanketta Euroopan ja Hongkongin yliopistojen välillä.

Nämä suhteet heijastavat sitä todellisuutta, että monessa suhteessa eurooppalaisilla ja hongkongilaisilla on samoja arvoja. Hongkong on tunnettu avoimuudestaan, halukkuudestaan tarkastella uusia ajatuksia ja keskustella asioista. Sellaisenaan Hongkong on aina osoittautunut tärkeäksi kaikenlaisen vaihdon kanavaksi Euroopan ja Aasian välillä. Tämä on yksi Hongkongin merkittävistä puolista, joka tulee pysymään luonteenomaisena Hongkongille myös Kiinan kansantasavallan erityisenä hallintoalueena (EHA).

- **Jatkuvat poliittiset intressit.** Vaikka Hongkongia koskeva ylin hallintovalta siirtyy pois Yhdistyneeltä kuningaskunnalta, Yhdistyneiden Kansakuntien huostaan kansainvälisenä sopimuksena talletettu yhteinen julistus säätelee jatkossakin Hongkongia 1 päivään heinäkuuta 2047 saakka. Euroopan unionillakin on laajemmat jatkuvat intressit Hongkongin suhteen, joka nähdään strategisesti tärkeänä alueena Aasiassa ja jossa on kehittyvä kansanvalta ja puhe- ja ilmaisuvapaus.

4. Näiden intressien laajuus selittää nykyiset laajamuotoiset Euroopan yhteydet Hongkongin kanssa, ja on syytä uskoa, että parhaillaan tapahtuva suhteiden kehitys on avaintekijä tulevaisuudessa Euroopan unionin Kiinan suhteissakin. Yhteisessä julistuksessa olevan "yksi maa, kaksi järjestelmää" -politiikan täytäntöönpano on keskeistä tämän jatkuvan kehityksen toteutumiselle: erityistä hallintoaluetta koskevissa ehdoissa säilytetään sellainen ympäristö, jota Euroopan Hongkongissa olevien intressien menestyksellisen kehittyminen vaatii.

Hongkong erityisenä hallintoalueena

5. Yhdistynyt kuningaskunta ja Kiina sopivat Hongkongin hallintovallan siirtämisestä Kiinalle Yhdistyneen kuningaskunnan ja Kiinan yhteisessä julistuksessa vuonna 1984. Kiinan Hongkongia koskevat politiikat ja niiden yhteisessä julistuksessa olevat yksityiskohdat heijastuvat Hongkongin erityisen hallintoalueen perustuslaissa, joka julkaistiin lakina vuonna 1990 ja joka tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1997. Hong-

kongin uuden aseman ydinperiaate on "yksi maa, kaksi järjestelmää", eli että Hongkong tulee toimimaan Kiinasta erillisellä poliittisella, oikeus- ja talousjärjestelmällä. Näin ollen Hongkongista tulee Kiinan "erityinen hallintoalue" (EHA).

6. Erityisenä hallintoalueena Hongkong kuuluu Kiinan ylimpään hallintovaltaan ja näin ollen ulkosuhteita ja puolustuspolitiikkaa säädetään Pekingistä käsin. Kansan vapautusarmeijan varuskunta sijoitetaan Hongkongiin. Muilla aloilla Hongkongille myönnetty "korkea-asteinen itsehallinto" tekee erityisestä hallintoalueesta ainutlaatuisen. Hongkongin muodostamalla erityisellä hallintoalueella (jäljempänä 'EHA') on suuri taloudellinen itsehallinto, se pysyy erillisenä tullialueena, jossa on itsenäinen valuutta ja rahajärjestelmä. Kiina ei kanna veroja Hongkongissa. EHA-itsehallinnon soveltamisala ulottuu myös talouden ulkopuolelle. EHA:lla pysyy toimeenpano-, lainsäädäntö- ja tuomiovalta. Hallitusta johtavat hongkongilaiset, lait valmistellaan lakia säätävässä neuvostossa, ja viimeisen asteen valitustuomioistuin tulee sijaitsemaan Hongkongissa. EHA:n hallitus on vastuussa yleisestä järjestyksestä. Yhteiseen julistukseen nimenomaisesti myös kirjataan perusvapauksia- ja oikeuksia kuten ilmaisu-, kokoontumis- ja uskonnonvapaus ja järjestäytymisoikeus. Täydellisempi yhteenveto on liitteessä 1.

7. Yhteisessä julistuksessa ja perustuslaissa oleva keskeinen asia on Hongkongin kansainvälisen roolin säilyttämisen merkitys. Hongkongilla tulee jatkossakin olemaan erillinen oma ääni lukuisten kansainvälisten järjestöjen erillisenä jäsenenä. Näistä järjestöistä mainittakoon Maailman kauppajärjestö, Maailman tullijärjestö ja APEC. Hongkong voi allekirjoittaa kansainvälisiä sopimuksia erillisenä sopimuspuolena aloilla, joista EHA on vastuussa. Hongkongilla on erillinen passinsa ja Hongkong pysyy eri maiden virallisten edustustojen isäntämaana.

8. Huomattava osa Hongkongia koskevasta ja siellä tapahtuneesta poliittisesta keskustelusta viime vuosina on keskittynyt EHA-itsehallinnon tulkintaan ja siihen, miten varmoiksi yhteisen julistuksen määräykset osoittautuvat käytännössä. Epävarmuus on tietystä määrin väistämätöntä, kun tullaan tällaiselle kartoittamattomalle alueelle. Euroopan yhteisöjen komissio huomautti yhteisen julistuksen periaatteiden täytäntöönpanon merkityksestä vuonna 1995 antamassaan Kiinaa koskevassa tiedonannossa¹. Yhteisessä julistuksessa ja perustuslaissa esitetty seurattava suunnitelma on nimenomaan tarkoitettu varmistamaan Hongkongin jatkuva kukoistus. Sen tehokas täytäntöönpano on Hongkongille paras takuu tulevaisuudessa. Tämä vahvistaa luottamusta myös Macaussa vuonna 1999 tapahtuvan ylimmän vallan siirron osalta, ja siitä voi saada hyödyllisiä viitteitä muiden sellaisten riitojen ratkaisemiseksi, joiden osalta on tarve käsitellä käytännön itsehallintoa ja laillista suvereniteettia koskevia kysymyksiä.

9. Suurin osa Yhdistyneen kuningaskunnan ja Kiinan välille nousseista erimielisyyksistä vallan siirron valmistelussa on nyt ratkaistu. Merkittävä poikkeus on

¹ "Euroopan Kiinan-suhteiden pitkän ajanjakson politiikka", Brysseli 5.7.1995, KOM (95) 279 lopullinen.

kysymys lakiasäättävästä neuvostosta (Legislative Council, jäljempänä "LegCo"). Kiina ei ole hyväksynyt ns. "through train" -käsitettä vuoden 1995 uuden vaalijärjestelmän mukaisesti valitulle LegColle. Joulukuussa 1996 valittiin "väliaikaisen lainsäädäntöelimen" jäsenet. Tarkoitus on, että tämä elin tulee olemassa olevan LegCo:n tilalle 1 päivänä heinäkuuta 1997 ja että se itse korvataan vuoden sisällä pidettävien vaalien jälkeen. On olemassa selvä vaara, että väliaikaisen lainsäädäntöelimen tekemä työ ennen suvereniteetin siirtymistä aiheuttaa epätietoisuutta siitä, kuka on vastuussa lainsäädännöstä, mikä voi olla vahingollista laillisuusperiaatteen kannalta Hongkongissa. On tärkeää, että hyväksytyt lainsäädäntömenetelmät uusien lakien säätämiseksi ja vanhojen muuttamiseksi EHA:ssa ovat sellaisia, etteivät kyseiset lait joudu pitkien oikeudenkäyntien kohteeksi tulevana kuukausina ja vuosina. Vapaat ja aikaisin pidettävät vaalit uuden LegCo:n valitsemiseksi olisi paras tapa varmistaa, että LegCo voi tehdä osansa EHA:n hallinnoinnissa tehokkaasti ja täysin valtuuksin.

10. Yhteisessä julistuksessa ja perustuslaissa olevat määräykset, jotka vahvistavat yksilön oikeudet ja vapaudet Hongkongissa, ovat tärkeitä myös muille kuin yksityisille Hongkongin kansalaisille. Perusvapauksien, kuten ilmaisu- ja kokoontumisvapauden, tietosuoja ja oikeuden perustaa toimivia poliittisia puolueita, kunnioittaminen on äärimmäisen tärkeää, jotta luottamus Hongkongin hallinnoimiseen EHA:na säilyy sekä laillisuusperiaatteen kannalta. Lehdistöä, tietotoimistoja tai muita tietokanavia koskevat rajoitukset olisivat erittäin vahingollisia Hongkongin roolille alueellisena keskuspaikkana.

Euroopan intressejä Hongkongissa tukeva työ

11. Luottamus Hongkongin tulevaisuuteen sekä itse Hongkongissa että kansainvälisessä yhteisössä perustuu siihen vakaumukseen, että EHA:ssa säilytetään ne Hongkongin hallinnoimisen ja yhteiskunnan piirteet, jotka ovat Hongkongin nykyisen menestyksen takana. EHA:n toteutuminen ja menestys on sen vuoksi ratkaisevan tärkeää. Ensisijainen vastuu tämän saavuttamisesta on oltava Hongkongin hallituksella ja Kiinan viranomaisilla. EHA:n ainutlaatuisuus tekee siitä haastavan tehtävän, mutta kaikki osapuolet näyttävät olevan vakuuttuneita siitä, että tämän päämäärän saavuttaminen on heidän yhteisen etunsa mukaista.

12. Kansainvälisellä yhteisölläkin on tehtävänä varmistaa, että EHA todella toteuttaa sille yhteisessä julistuksessa määrätyt tehtävät ja vastuut. Eurooppa voi osaltaan auttaa EHA:n hallitusta toimimaan itsehallintona siltä edellytetyn mukaisesti:

- EHA:n hallituksen vastuualueiden osalta Euroopan unionin pitäisi jatkuvasti olla yhteydessä suoraan Hongkongin kanssa. Nämä alueet on selvästi esitetty yhteisessä julistuksessa, ja tämä tarkoittaa sitä, että näillä aloilla säilytetään dialogi EHA:n hallituksen kanssa, mukaan lukien suora yhteydenpito Hongkongin kanssa kansainvälisissä järjestöissä, joissa se on erillisenä jäsenenä. Komissio perusti vuonna 1993 Hongkongin toimiston, joka on osoittautunut tehokkaaksi Euroopan etuja esille tuovaksi ääneksi Hongkongissa. Hongkongissa olevista virallisista edustustoista vastuussa olevat Kiinan viranomaiset ovat periaatteessa hyväksyneet sen, että toimisto voi jatkaa yhteydenpitoa

suoraan EHA:n hallituksen kanssa. Komissio ja Kiinan viranomaiset viimeistelevät parhaillaan sopimusta erioikeuksista ja vapauksista, jotka tulevat toimiston hyväksi kesäkuun 30 päivän jälkeen.

Yksi EHA:n hallituksen vastuualueista on kauppapolitiikka. Hongkong tulee jatkamaan täysin erillisenä yksikkönä kauppapolitiikan aloilla. Erillisenä tullialueena Hongkongia kohdellaan jatkossakin omana itsenään alkuperäsääntöjen, yleisten suosituimmuusjärjestelmien ja polkumyynnistäntäjen osalta sekä suhteessa tekstiilien jäljellä oleviin kiintiöihin, jotka on tarkoitus poistaa vuonna 2005. Niitä muutamia määrällisiä rajoituksia, jotka ovat edelleen voimassa Kiinasta vietäviin tavaroihin, ei sovelleta Hongkongissa valmistettuihin tuotteisiin. Hongkong tulee pysymään merkittävänä kumppanina Maailman kauppajärjestössä.

- EHA-käsite ei rajoitu kauppaan ja talousasioihin. Sen määräykset, joissa on lyöty lukkoon riippumaton hallinto, erillinen laillisuusperiaatteen takaava oikeusjärjestelmä, erillinen vaaleilla valittu lainsäädäntöelin, vapaa lehdistö, ja sarja perusoikeuksia -ja vapauksia, ovat kaikki ydinelementtejä EHA-paketissa. Kaikki eri näkökohdat Hongkongista EHA:na ovat suhteessa toisiinsa: liike-elämä luottaa siihen, että Hongkongissa vallitsee laillisuusperiaate; rahoitusmarkkinoiden on saatava takuut oikeasta ja vapaasta pääsystä kaikenlaisiin tietolähteisiin; Hongkongin yrittäjähenkisen dynamismin ylläpito tarkoittaa ajatusten ja keskustelun vapaata kulkua.

Dublinissa kokoontunut Eurooppa-neuvosto korosti Euroopan unionin jatkuvasti tukevan ja olevan sitoutunut periaatteeseen, että kaikkia Hongkongin kansalaisille myönnettyjä oikeuksia kunnioitetaan täysin EHA:ssa. EU:n pitäisi olla jatkuvasti varuillaan asian suhteen ja seurata kehitystä Hongkongissa. Neuvosto toteaa tyytyväisenä Kiinan hiljattain tekemän ilmoituksen, että Kiina allekirjoittaa ennen vuoden 1997 loppua YK:n sopimuksen taloudellisista, yhteiskunnallisista ja kulttuurioikeuksista ja että Kiina harkitsee myös allekirjoittavansa sopimuksen perus- ja poliittisista oikeuksista. Neuvosto toivoo, että Kiina hyväksyy myös ehdotuksen siitä, että kahden YK:n ihmisoikeussopimuksen voimassapito Hongkongissa merkitsee, että näiden sopimusten mukaiset raportointivaatimukset pitäisi myös pitää voimassa. Kansainvälinen yhteisö löytää joka tapauksessa muita keinoja Hongkongin tilanteen seuraamiseksi. EU:n osalta tämän tulisi tarkoittaa säännöllisesti tapahtuvaa Hongkongin tilanteen tarkastelua ja unionin käytettävissä olevien välineiden - yhteiset kannat, yhteiset toimet, poliittinen vuoropuhelu, yhteistyö - aktiivista käyttöä. Keskustelujen pohjaksi komissio aikoo julkaista vuosittain kertomuksen, alkaen vuonna 1998, Euroopan unionin ja Hongkongin suhteista kaikilla aloilla. Kysymys esiintyy EU:n Kiinan kanssa käytävässä poliittisessa vuoropuhelussa, ja Hongkong voidaan sisällyttää tuleviin aloitteisiin ihmistä koskevien asioiden yhteistyön kehittämiseksi alueella.

Sekä komission että jäsenvaltioiden on varmistettava, että vallan siirtymisen jälkeen yhteydet eivät suinkaan vähene: korkean tason vierailuille Hongkongiin pitäisi antaa etusija. Hongkong on riippuvainen luottamuksesta, ja kansainvälisen yhteisön valppaus on tärkeä tae tämän luottamuksen ylläpitämiseksi. Kansainvälisen yhteisön intressit

Hongkongin tulevaisuuden suhteen ovat hyvin samanlaiset: EU:n pitäisi siksi olla yhteistyössä tärkeimpien kansainvälisten kumppaniensa kanssa yhteistä lähestymistapaa silmällä pitäen.

- Toinen merkittävä keino, jolla unioni voi tunnustaa Hongkongin itsehallinnon, on selvästi vahvistaa, että yhteisen viisumiluettelon osalta Hongkongia pitäisi arvioida vallan siirtämisen jälkeen sellaisena kuin Hongkong on tänään, eli sen omien ansioiden perusteella. Tällä EU heijastaa luottamuksen osoittamistaan Hongkongin tekemiin järjestelyihin, joiden tarkoitus on varmistaa, että uusi Hongkongin EHA:n passi on varma. EHA valvoo väliaikaista ja pysyvää muuttoa alueelleen sekä Kiinan kansantasavallasta että muualta. Hongkongin EHA:n passit myöntää EHA:n viranomaiset, ja passeissa käytetään uudenaikaisinta väärennykset estävää tekniikkaa. Jokaisen Euroopan yhteisön jäsenvaltion asiana on päättää, myöntääkö se alueelleen pääsyn ilman viisumia. Kuitenkin vapaa matkustaminen kehittää positiivisesti taloudellisia ja muita yhteyksiä, ja luottamuksen osoittamisen merkitys Hongkongin tulevaisuudelle ovat molemmat osoituksena siitä, että vapaampi pääsy Euroopan unionin alueelle olisi sekä unionin että Hongkongin etujen mukaista.

13. Samalla kun yhteisö auttaa varmistamaan itsehallinnon toteutumista, Euroopan yhteisöjen pitäisi tehdä enemmän rohkaistakseen siteiden jatkuvaa kehittymistä Hongkongin kanssa. Enemmän virallista ja rakenteellista yhteistyötä olisi hyödyksi kummallekin osapuolelle esim. tulliyhteistyön alalla ja petosten torjuntaa koskevissa asioissa, joiden osalta on jo olemassa neuvoston antamat neuvotteluohjeet sopimuksen neuvottelemiseksi. Komissio tutkii mahdollisuuksia saada Euroopan yhteisöjen ja EHA:n väliset kauppa-, sijoitus- ja yhteistyösuhteet pysyvämmälle pohjalle, myös käyttämällä virallisia oikeudellisia sopimuksia EHA:n vastuualueisiin kuuluvilla aloilla. Tällaisten yhteyksien kehittämisen järjestelmällisempi tukeminen olisi hyödyksi sekä Euroopalle että Hongkongille.

14. Konkreettista yhteistyötä voitaisiin kehittää keskinäiseksi todelliseksi hyödyksi monilla aloilla. Syksyllä 1997 pidettävä Maailmanpankin ja Kansainvälisen rahoitusjärjestön kokous Hongkongissa on tarpeellisen muistutus Hongkongin maailmanlaajuisesta merkityksestä rahoituskeskuksena, ja Hongkongin on määrä olla yhtenä jäsenenä Tyynenmeren alueen tärkeimpien rahoitusmarkkinamaiden muodostamassa "G-6" -ryhmässä. Hongkongin viestintää koskevat perusrakenteet ovat vahvistaneet roolinsa Aasian keskipisteenä eurooppalaisille. Hongkongin erityiskokemukset palvelujen ja joukkoviestinnän aloilta tekisi näistä hyvän lähtökohdan lisääntyvälle yhteistyölle. Ympäristöalan yhteistyö voisi myös olla molempien tosiasialliseksi eduksi, ja lisääntyvää yhteistyötä sellaisilla aloilla kuin pkt-yritysten väliset yrityskontaktit ja tutkimus ja teknologinen kehittäminen pitäisi kehittää edelleen. Eurooppalaiset yliopistot pitävät yhä enemmän Hongkongia tutkimusyhteistyön luonnollisena kotina Aasiassa. Kaikilla näillä aloilla sekä muilla yhteistyöaloilla kaikki syyt viittaavat siihen, että Hongkong jatkaa Euroopan ja Aasian välisen yhteydenpidon keskuksena.

15. Monille eurooppalaisille Hongkong on luonnollinen ensikosketus Aasiaan. Hongkongilla on siksi tärkeä tehtävä Euroopan unionin nopeasti kehittyvässä Aasian politiikassa kokonaisuudessaan. Vuoden 1994 Aasian strategiastaz lähtien sekä kahden- että usean välisiä siteitä Aasian kanssa on vahvistettu, ja ensimmäinen Aasia-Eurooppa huippukokous (ASEM) pidettiin Bangkokissa maaliskuussa 1996. Hongkong ei ole ASEM:iin osallistuja, ja ASEM:n toiminnan poliittinen osa jää EHA:n hallituksen toimivallan ulkopuolelle. Koska Aasian strategiasta syntyy erilaisia toimintoja Aasian kanssa yleisesti ja Kiinan kanssa erityisesti, Hongkongin voidaan olettaa saavan merkittävän osan. Hongkongilla voisi olla hyödyllinen tehtävä esimerkiksi yhteistyöohjelmissa Aasian vähemmän kehittyneiden maiden kanssa antamalla paikallistietämystä ja yhteyksiä avoimesta ja kehittyneestä perspektiivistä.

Päätelmä

16. Euroopan Hongkongissa olevien intressien syvyys ja laajuus ovat sitä luokkaa, että on selvää, että Hongkong jatkaa yhtenä EU:n avainkumppanina Aasiassa ja keskeisessä asemassa EU:n Kiinan suhteissa. Unionin pitäisi odottaa tehokasta sitoutumista työskentelemään EHA:n hallituksen kanssa sen vastuualueilla. Tämän tulisi sisältää:

- yhteydet suoraan Hongkongin hallituksen kanssa kansainvälisenä kumppanina ja pitää yllä säännöllisiä ja läheisiä yhteyksiä;

- kohdella jatkuvasti Hongkongia itsenäisenä yksikkönä kauppapolitiikassa ja merkittävänä kumppanina Maailman kauppajärjestönä;

- seurata läheltä Hongkongin tilannetta ja EHA:ssa hongkongilaisille myönnettyjen oikeuksien kunnioittamista, olla yhteistyössä kansainvälisen yhteisön kanssa ja ottaa Euroopan unionin välineet tarvittaessa käyttöön;

- tunnustaa, että asia viisumittoman maahantulon myöntämisestä hongkongilaisille pitäisi käsitellä omien ansioiden perusteella;

- tutkia keinoja saada Euroopan yhteisöjen ja EHA:n väliset kauppa-, sijoitustoiminta- ja yhteistyösuhteet pysyvämmälle pohjalle;

- kehittää aktiivista yhteistyötä Hongkongin kanssa Aasian keskuspaikkana.

Vuoden 1997 ei suinkaan pitäisi merkitä Hongkongin yhteyksien alentamista vaan sen tulisi olla askel eteenpäin asteittain lisääntyvissä Euroopan unionin ja Hongkongin välisissä yhteyksissä.

17. Neuvostoa kehoitetaan ottamaan huomioon ja hyväksymään tämän tiedonannon sisältö.

LIITE 1 Taustaa Hongkongin asemalle erityisenä hallintoalueena

LIITE 2 Euroopan taloudelliset intressit Hongkongissa

LIITE 1

HONGKONG ERITYISENÄ HALLINTOALUEENA

Taustaa

Brittiläiset joukot ottivat haltuunsa Hongkongin saaren vuonna 1841. Kowloon liitettiin Hongkongiin vuonna 1860, 99 vuoden vuokrasopimus Uusista Alueista ja noin 25 saaresta allekirjoitettiin vuonna 1898. Koska vuokrasopimus käsittää Hongkongin kokonaismaa-alueesta noin 92 prosenttia, oli selvää, että Hongkongin tulevaisuus oli selvitettävä hyvissä ajoin ennen vuokrasopimuksen päättymistä vuonna 1997. Kiina oli johdonmukaisesti vaatinut koko Hongkongin ylintä hallintovaltaa itselleen korostaen toivovansa asiasta rauhanomaista ratkaisua. Yhdistyneen kuningaskunnan ja Kiinan väliset neuvottelut alkoivat vuonna 1982 ja niiden yhteinen tavoite oli pitää yllä Hongkongin vakaus ja vauraus pitkällä aikavälillä. Tuloksena syntyi Kiinan ja Yhdistyneen kuningaskunnan vuoden 1984 yhteinen julistus, joka on talletettu Yhdistyneiden Kansakuntien huostaan kansainvälisenä sopimuksena.

Hongkong erityisenä hallintoalueena

Yhteisen julistuksen johtavana periaatteena on "yksi maa, kaksi järjestelmää" -ajatus, jolla tarkoitetaan sitä, että vaikka Hongkongin ylin hallintovalta siirtyy Kiinalle, Hongkong säilyttää nykyisen yhteiskunnallisen, hallinnollisen, oikeudellisen ja taloudellisen luonteensa. "Yhden maan, kahden järjestelmän" -lähestymistapa on Kiina nimenomainen toive säilyttää Hongkong erilaisena Kiinan kansantasavallan muista osista. Hongkongista tulee näin ollen Kiinan kansantasavallan erityinen hallintoalue (EHA) 1 päivänä heinäkuuta 1997, ja tämä asema pysyy muuttumattomana ainakin 50 vuotta. Yhteinen julistus tuli osaksi Kiinan lainsäädäntöä Hongkongin erityisen hallintoalueen antamalla perustuslailla huhtikuussa 1990. Kansankongressilla (National People's Congress) on valta muuttaa perustuslakia.

Yhdistyneen kuningaskunnan ja Kiinan yhteinen yhteydenpitoryhmä perustettiin auttamaan yhteisen julistuksen täytäntöönpanossa ja täydentämään yksityiskohtia. Ryhmä kokoontuu vuoteen 2000 saakka. Poliittiset jännitteet ja erimielisyydet ovat usein haitanneet ryhmää lainsäädäntöjärjestelmää, infrastruktuurihankkeita ja hallintotyötä koskeissa kysymyksissä. Ratkaisematta olevien kysymysten lukumäärä on nykyisellään melko pieni.

EHA-mallissa Hongkongille myönnetään "korkea-asteinen itsehallinto" ja "täytäntöönpano-, lainsäädäntö- ja riippumaton tuomiovalta". Ainoat nimenomaisesti Pekingin vastuualueisiin kuuluviksi nimetyt alat ovat ulkosuhteet ja puolustus.

(i) Täytäntöönpanovalta. EHA:a johtaa ylin täytäntöönpanija (Chief Executive), jonka tehtäviin kuuluu allekirjoittaa lait, nimittää hallituksen ja oikeuslaitoksen jäsenet, johtaa EHA:n puolesta ulkosuhteita, myöntää armahduksia, ja toimia puhekanavana Kiinan hallitukseen. Ylimmän täytäntöönpanijan on oltava Hongkongin vakinaisen asukas, Kiinan kansalainen, jolla ei ole oikeutta olinpaikkaan ulkomailla ja jolla on vakituinen asuinpaikka Hongkongissa vähintään 20 vuoden ajalta. Vain kerran uudistettavissa oleva toimikausi on viisi vuotta. Alkuperäinen menetelmä ylimmän täytäntöönpanijan valitsemiseksi on se, että Kiina nimittää hänet "paikallisesti pidettyjen vaalien tai neuvottelumenettelyn" jälkeen, mutta lopullinen päämäärä on, että valinta tapahtuu yleisillä vaaleilla laajasti edustetun ehdolleasettamiskomitean demokraattisten menettelyjen mukaisesti tekemästä ehdotuksesta".

Ylin täytäntöönpanija nimittää toimeenpanoneuvoston (Executive Council), joka koostuu vakituisesti Hongkongissa asuvista ja jonka kanssa on neuvoteltava useimmista tärkeimmistä politiikkaa koskevista päätöksistä. Ylin täytäntöönpanija on selontekovelvollinen, jos hän toimii vastoin neuvoston enemmistön tahtoa.

Yksi EHA:n virallisista laitoksista on lahjontaa vastaan toimiva komissio.

Hongkongin EHA:n hallituksen johtavien hallintovirkamiesten on oltava 15 vuoden ajalta vakituisesti Hongkongissa asuvia, joilla ei ole oikeutta asua muualla. Hallituksen täytyy noudattaa toimissaan lakia ja se on vastuussa toimistaan lakiasäättävälle neuvostolle (Legislative Council, jäljempänä 'LegCo'). Korkeampien hallintovirkamiesten on asuttava pysyvästi Hongkongissa ja kaikkien on vannottava vala, että he pitävät kunniaa perustuslakia ja EHA:ta. Englanti jatkaa kiinankielen ohella virallisena kielenä.

(ii) Lainsäädäntövalta. Yhteisen julistuksen ja perustuslain määräysten mukaisesti lakiasäättävä neuvosto (Legislative Council) on vastuussa lakien säätämisestä Hongkongissa. Tähän sisältyy oikeus hylätä ylimmän täytäntöönpanijan veto 2/3 määräenemmistöllä. Pekingissä olevalla kansankongressilla on myös valta kumota LegCo:n säätämiä lakeja, joita se pitää perustuslain vastaisina, keskushallituksen vastuualueeseen kuuluvilla aloilla. LegCo hyväksyy talousarvion ja päättää verotuksesta, hyväksyy oikeuslaitoksen ylimpien virkamiesten nimitykset, johtaa keskusteluja yleistä merkitystä omaavista asioista sekä valvoo täytäntöönpanoa (myös valtuuttamalla tutkimuskomission tapauksissa, joissa ylintä täytäntöönpanijaa epäillään vakavista väärinkäytöksistä).

LegCo:n jäsenten on asuttava vakituisesti Hongkongissa, vaikkakin enintään 1/5 osalla sen jäsenistä voi olla oikeus asua muualla tai olla muita kuin Kiinan kansalaisia. Kysymys LegCo:n jäsenten valintamenettelystä on ollut kiistelty, mutta perustuslaissa on joitakin erityismääräyksiä tulevaisuutta varten. Esimerkiksi EHA:n LegCo:n toisella kaudella 24

jäsentä 60:stä pitää valita maantieteellisesti vaalipiireittäin suorilla vaaleilla, ja luku nousee 30:een kolmanneksi toimikaudeksi. Lopullinen päämäärä on kaikkien jäsenten valitseminen yleisillä vaaleilla.

Perustuslaissa määrätään myös EHA:sta olevien kansankongressin edustajien vaaleista.

(iii) Oikeusjärjestelmä ja yleinen järjestys. Yhteisessä julistuksessa todettiin, että "Hongkongissa voimassa olevat lait pysyvät pohjimmiltaan muuttumattomina". Oikeuslaitos toimii riippumattomana, oikeudenkäyntijärjestelmä jury-laitoksineen jatkuu ja perusperiaatteista kuten oikeudesta puolueettomaan oikeudenkäyntiin ja syyttömyysolettamuksesta pidetään kiinni. Hongkongilla on oma lopullinen muutoksenhakutuomioistuimensa, ja Hongkongilla on tuomiovalta kaikissa tapauksissa paitsi "valtiota koskevissa asioissa kuten puolustus- ja ulkosuhdeasioissa".

Yhteisessä julistuksessa määrätään, että EHA:n hallitus on vastuussa yleisestä järjestyksestä ja että Hongkongiin sijoittuva kiinalainen varuskunta "ei saa puuttua" alueen paikallisasioihin ja että se noudattaa EHA:n lakeja. EHA on vastuussa lakien säätämisestä, joilla kielletään "kaikki maanpetos-, Kiinasta irroittautumis-, kansankiihotus- ja kumouksellinen toiminta", joka on suunnattu Kiinan kansantasavallan hallitusta vastaan sekä ulkomaisten poliittisten järjestöjen harjoittama poliittinen toiminta tai yhteydet niihin.

(iv) Yksilön oikeudet. Perustuslaissa määrätään Hongkongin vakituisten ja väliaikaisten asukkaiden oikeudet ja velvollisuudet, mukaan lukien "puhe-, lehdistön, ja julkaisuvapaus; yhdistymis-, kokoontumis-, kulkue- ja mielenilmaisuvapaus; sekä oikeus ja vapaus muodostaa ammattiyhdistyksiä ja liittyä niihin sekä lakko-oikeus". Lisäksi siinä luetellaan kaikkien vakituisten asukkaiden vapaudesta äänestää ja olla ehdokkaana, henkilön vapaudesta, mielivaltaisten pidätysten kieltämisestä, yhteydenpidon yksityisyydestä, liikkumis-, matkustamis- ja maastamuutovapaudesta, uskonnonvapaudesta, vapaudesta ryhtyä akateemiseen tutkimukseen sekä oikeudellisten neuvojen ja oikeuskeinojen saatavuudesta.

Kansainvälisen kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen, taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen sopimuksen ja kansainvälisten työtä koskevien yleissopimusten Hongkongiin sovellettavat määräykset pysyvät voimassa, vaikka Kiina on tehnyt selväksi, ettei se katso olevansa velvollinen jatkamaan Hongkongia koskevia raportointivaatimuksia, joista määrätään kansainvälisissä sopimuksissa, joissa Kiina ei ole osallisena.

(v) Talous. Perustuslaissa määrätään, että "sosialistista järjestelmää ... ei oteta käytäntöön" EHA:ssa ja että "aiempi kapitalistinen järjestelmä" pysyy muuttumattomana. Hongkongin asemaa kansainvälisenä finanssikeskuksena pitäisi suojella. Yksityisomistusoikeus pysytetään, ja ennen ylimmän hallintovallan siirtämistä tehtyjä

maanvuokraussopimuksia kunnioitetaan.

Julkinen talous on riippumaton. Hongkongissa kannettuja veroja ei lähetetä Pekingiin (Peking kattaa jopa Hongkongissa olevasta kiinalaisesta varuskunnasta aiheutuvat kulut). Julkisessa taloudessa jatketaan tasapainoisen talousarvion politiikkaa, jossa lähtökohtana on nykyinen alhaisen verotuksen politiikka. Talousarvion kasvun pitäisi pysyä bruttokansantuotteen kasvun rajoissa.

Hongkongilla on itsehallinnollinen talous-, raha- ja varainhoitopolitiikka, sillä on erillinen valuutta ja vararahasto sekä pääomien vapaa liikkuvuus. Hongkong säilyy vapaasatamana, jossa sovelletaan vapaakaupan ajatusta ja merenkulun vapaata toimintaa. Se on erillinen tullialue. EHA:n hyväkseen saamia vientikiintiöitä, tariffimyönnytyksiä ja muita järjestelyjä käyttää yksinomaan EHA. EHA myöntää omat alkuperätodistuksensa.

EHA osallistuu kansainvälisiin järjestöihin kuten Maailman kauppajärjestöön ja Maailman tullijärjestöön ja kansainvälisiin kauppasopimuksiin riippumattomana yksikkönä.

(vi) Ulkosuhteet. Vaikka Peking on vastuussa ulkoasioista ja puolustuksesta ja vaikka Kiina avaa Kiinan ulkoasiainministeriön toimiston Hongkongiin hoitamaan ulkosuhteita, EHA hoitaa "oleellisia ulkosuhteita" itse sellaisilla aloilla kuin talous, kauppa, varainhoito ja raha-asiat, merenkulku, viestintä, matkailu, kulttuuri ja urheilu. EHA:n edustajilla voi olla erillinen äänioikeus Kiinan kansantasavallan valtuuskunnissa valtioille tarkoitettuihin järjestöihin, jolloin EHA:n edustajat edustavat Kiinan Hongkongia. EHA voi osallistua oman valintansa mukaan järjestöihin, joissa muutkin kuin valtiot voivat olla jäseniä. Sellaiset kansainväliset sopimukset, joissa Hongkong on sopimuspuoli mutta Kiinan kansantasavalta ei ole, voivat olla jatkuvasti voimassa EHA:ssa.

EHA:lla on valtuudet myöntää passeja ja muita matkustamisasiakirjoja sekä soveltaa maahanmuuton valvontaa.

EHA voi ylläpitää virallisia tai puolivirallisia taloudellisia ja kaupallisia edustustoja kolmansissa maissa.

Valtioiden, joilla on diplomaattisuhteet Kiinan kanssa, konsulaatit ja muut viralliset edustustot Hongkongissa pidetään voimassa.

(vii) Muut itsehallinnon merkit. Muualta Kiinan kansantasavallasta tulevilta kiinalaisilta vaaditaan lupa tulla EHA:aan. Perustuslaissa määrätään, että keskus- ja paikallishallitukset

eivät saa puuttua EHA:n toimintaan ja ne tarvitsevat sekä EHA:n että Pekingin hyväksymisen voidakseen perustaa toimistonsa Hongkongiin. Hongkongilla on aluelippunsa ja oma tunnus.

Perustuslaissa korostetaan myös EHA:n itsehallintoa muilla alueilla kuten koulutuksessa, terveydenhoidossa, tieteessä ja teknologiassa, kulttuurissa ja tekijänoikeudessa, ammattipätevyyksissä, urheilussa, yhteiskunnallisessa hyvinvoinnissa ja työoikeudessa. Erityisesti mainitaan valtioista riippumattomien järjestöjen jatkuva työ näillä aloilla.

LIITE 2

EUROOPAN TALOUDELLISET INTRESSIT HONGKONGISSA

Hongkong ei ole pelkästään merkittävä Euroopan yhteisöjen kauppakumppani (katso liitteenä olevia tilastoja). Euroopan Hongkongissa harjoittaman taloudellisen toiminnan laajuus on huomattava. Niistä 2 068 yhtiöstä, jotka ovat perustaneet alueellisen pääkonttorin tai aluetoimiston Hongkongiin, 597 eli 29 prosentilla on Euroopan unioniin sijoittautuneet emoyhtiöt. Vastaava luku on 501 Japanin ja 344 Yhdysvaltojen osalta. Euroopan yhteisöjen intressit ulottuvat myös monille taloudellisen toiminnan alueille:

(i) Kaupankäynti. Kauppa edustaa yhä merkittäviä Euroopan taloudellisia intressejä Hongkongissa, mikä heijastuu kaupan jatkuvasti keskeisestä asemasta Hongkongin taloudessa (kauppa ja jälleenmyynti vastaavat neljännestä Hongkongin taloudesta). EU-yhtiöistä, jotka ovat perustaneet alueellisen pääkonttorin tai aluetoimiston Hongkongiin, noin 43 prosenttia toimii kaupan alalla.

(ii) Tehdasmainen valmistustoiminta. Huolimatta siitä, että Hongkongin talous on siirtymässä valmistustoiminnasta palvelualoihin, Hongkongissa on edelleen noin 91 teollisuuslaitosta, joiden sijoitus pääoma on peräisin EU:sta. Euroopan unioni on kolmanneksi suurin sijoittaja Hongkongissa olevaan teollisuuteen. Se oli vastuussa yhteensä noin 6,5 miljardin Hongkongin dollarin (0,65 miljardia ecua) suuruisista sijoituksista vuoden 1994 lopussa, joista Yhdistynyt kuningaskunta, Alankomaat ja Saksa olivat suurimmat sijoittajat.

(iii) Liikenneyhteydet. Kymmenen unionista peräisin olevaa lentokuljettajaa toimii Hongkongin kansainvälisellä lentokentällä. Merenkulun osalta tärkeimmät EU:n merenkulkuintressit ovat sijoittautuneet Hongkongiin. Kannettavien puhelinten markkinoilla eurooppalaiset tuotenimet ovat valloittaneet merkittävän osan Hongkongin markkinoista.

(iv) Rahoituspalvelut. Hongkong on vakiinnuttanut itsensä yhtenä maailman finanssikeskuksista, ja unionin rahoituspalvelulaitoksilla on suuri osuus Hongkongin markkinoista. Elokuussa 1996 151:stä Hongkongissa rekisteröidystä luvansaaneesta pankista 47 oli perustettu Euroopan unionissa ja toiset 57 EU-pankkia piti yllä edustustoja Hongkongissa. Vuosina 1990 - 1995 unionin pankit olivat kolmanneksi suurimpia varoiltaan ja antolainauksessa Hongkongissa heti paikallisten ja japanilaispankkien jälkeen.

Hongkongiin on sijoittautunut enemmän EU-vakuutusyhtiöitä kuin muista maanosista olevia vakuutusyhtiöitä: elokuussa 1996 Hongkongissa rekisteröitynä olleista 222 vakuutusyhtiöstä 82 oli perustettu Euroopan unionissa. EU-yhtiöillä on myös tärkeä osa arvopaperi- ja kauppatavarakaupassa sekä sijoituspalveluissa.

(v) Rakentaminen. EU-yhtiöt ovat päässeet hyvin osallisiksi niistä valtavista rakennusurakoista, jotka liittyvät Hongkongin uuden lentokentän rakentamiseen. EU-yhtiöt ovat saaneet noin kolmanneksen Uutta Lentokenttäohjelmaa koskevista sopimuksista, ja maaliskuussa 1996 noin 41 sopimusta ja 147 konsulttisopimusta olivat yhteiseltä arvoltaan noin 35 miljardia Hongkongin dollaria (3,5 miljardia ecua). Suurimmat hyötyjät ovat olleet brittiläiset, hollantilaiset, ranskalaiset, belgialaiset ja espanjalaiset yhtiöt.

EUROOPAN YHTEISÖJEN JA HONGKONGIN VÄLISEN KAUPAN KEHITYS

Tiedot perustuvat 12 jäsenvaltion yhteisöön, ja arvot on ilmaistu miljoonina ecuina

Vuosi	Tuonti	Vienti	Kauppa yht.	Tase
1980	3 674	2 166	5 840	- 1 508
1984	5 172	3 981	9 153	- 1 191
1985	4 819	4 551	9 370	- 268
1986	5 300	4 229	9 529	- 1 071
1987	5 507	4 777	10 284	- 730
1988	6 320	6 769	13 089	449
1989	6 431	7 022	13 453	591
1990	5 909	6 597	12 506	688
1991	6 404	7 409	13 813	1 005
1992	5 908	8 782	14 690	2 874
1993	6 428	11 390	17 818	4 962
1994	6 571	13 170	19 741	6 599
1995	6 675	14 683	21 358	8 008

Vuodesta 1980 vuoteen 1995 Euroopan yhteisöjen tuonti melkein kaksinkertaistui, vienti kasvoi seitsenkertaisesti, kaupan kokonaismäärä kasvoi yli kolminkertaisesti ja yhteisöjen kauppataase muuttui vuoden 1980 1 508 miljoonan ecun vajeesta vuoden 1995 8 008 miljoonan ecun ylijäämäksi.

Lähde: EUROSTAT

ISSN 1024-4492

KOM(97) 171 lopullinen

ASIAKIRJAT

FI

11

Luettelonumero : CB-CO-97-172-FI-C

ISBN 92-78-18997-9

Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto

L-2985 Luxemburg